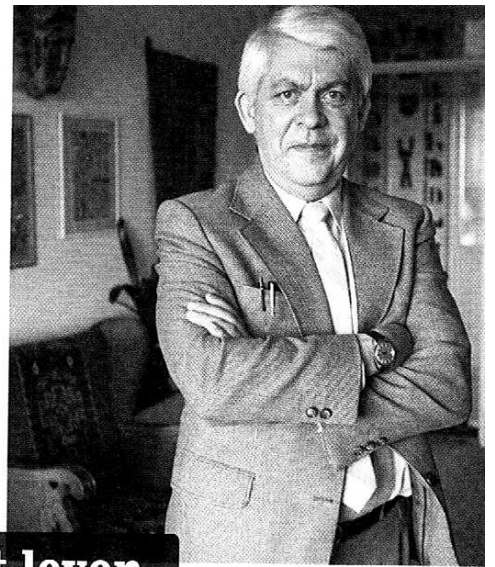

In de ban van de heidenen

Moslams die spijt kregen, haalde hij terug in de kerk met een zelfbedachte ceremonie rond een stukje spek.

Uit het leven

Mathijs Schoffeleers, 1928-2011

m

Mathijs Schoffeleers, op 24 april op tweeëntachtigjarige leeftijd in Maastricht overleden, kwam in 1955 als jonge missionaris in Malawi en kreeg te maken met hekserij, geestuitdrijvingen en vrome jongens, die weliswaar gedoopt waren maar toch naar traditionele initiatiekampen in de bush gingen. Ze werden er besneden en keerden na weken van ontbering als man terug in het dorp.

Schoffeleers weigerde hun gedrag als heidens te veroordelen. Afrikaanse godsdiensten beschouwde hij niet als primitief bijgeloof. Ondanks het verbod van zijn superieuren woonde hij rituele bezweringen bij en zag hij hoe gebedsgenezers in trance raakten. Angstig vond hij het. Later raakte hij bevriend met een vrouwelijk medium dat over achttien geesten beschikte en hij werd lid van een geheim maskergenootschap dat grotendeels uit afvallige katholieken bleek te bestaan. Ze hadden zijn schoolje afgebrand en een oude vrouw die hij met katholieke eer had begraven, uit haar graf gehaald. 'Ik dacht: *if you can't beat them, join them*, ik werd zelf een beetje een heiden.' Christelijke gebruiken probeerde Schoffeleers te afrikaniseren. Katholieken die tot de islam waren bekeerd en daar weer spijt van kregen, haalde hij terug in de kerk met een zelfbedachte ceremonie rond een stukje spek dat ze moesten eten. Gefascineerd door oude verhalen en magie ging hij antropologie studeren in Kinshasa (Congo) en Oxford. Daarna doceerde hij aan de universiteit van Malawi. Uiteindelijk keerde hij in 1976 terug naar Nederland, als lector, later hoogleraar niet-wes-

terse religie aan de Vrije Universiteit. Behalve boeken over Afrikaanse godsdiensten schreef hij ook over de geschiedenis van de paters Montfortanen, de missieorde die hij ondanks alle strubbelingen trouw is gebleven.

Jan Mathijs Schoffeleers werd op 31 augustus 1928 geboren in het Zuid-Lim-burgse dorp Geverik, als oudste zoon van een boerengezin met acht kinderen. Op de kleuterschool zag hij plotseling boven het raam een grote slang. Hij schreeuwde van angst, was niet te bedaren en werd naar huis gestuurd. Thuis werd hij uitgelachen en moest hij terug. Opnieuw zag hij de slang, 'Heus, het was geen verzinsel.' Paniek sloeg toe, hij hoefde niet meer te gaan. Op de lagere school werd hij, acht jaar oud, mishandeld door een broeder. 'Het ergste wat mij ooit is overkomen.' Hij begon te stotteren en nam het besluit om, weg van alle pijn en verdriet, priester te worden, veiligheid te zoeken in het klooster. Hij werd misdienaar en ging op zijn twaalfde naar het kleinseminarie. Na zijn priesterwijding, op zijn zevenentwintigste, vertrok hij naar Malawi. De eerste missiepost lag in de heuvels te midden van weelderige theeplantages. Na drie jaar werd hij 'verbannen' naar 'de hel van Malawi', de Lower Shire Valley, arm en ellendig gebied. Het visioen van de slang kwam terug. In deze vallei raakte hij gegrepen door het verhaal van de gemartelde regengod Mbona, rond wie een vruchtbaarheidscultus was ontstaan toen, ontdekte hij, de Portugezen vijf eeuwen geleden in Afrika kwamen. De mensgod vertoonde sterke overeenkomsten met Christus. Veel

zieltjes won hij niet, hij had behoefte aan rust en kreeg toestemming te gaan studeren, een jaar in Kinshasa en daarna bijna vier jaar in Oxford, waar hij promoveerde op de Mbonacultus. Hij wilde terug naar Malawi en werd directeur van een katholieke vormingsschool. Een nieuwe bisschop verwierp zijn liefde voor Afrikaanse religies en hij kreeg een aanstelling als docent aan de universiteit. Tot zijn schrik, maar niet verbazing, verlieten succesvolle studenten de universiteit uit angst dat ze door jaloeze dorpsgenoten waren bekeerd. Hij publiceerde veel en kreeg internationale bekendheid.

Mathijs Schoffeleers was een gevoelig en kwetsbaar man. Op de VU bleef hij een buitenstaander, in 1989 stapte hij over naar Utrecht; tegelijkertijd werkte hij als hulp-pastor in Amsterdam. In het klooster van de Montfortanen in Voorschoten kon hij niet meer aarden, hij woonde in een flat vlakbij en verzorgde de kloostertuin. Elke ochtend om vijf uur stond hij op, hij schilderde, schreef gedichten en was bijzonder geliefd bij de studenten van WARS, Werkgroep Afrika rond Schoffeleers. Hij was graag aan het woord en noemde een neiging tot hoogmoed zijn grootste ondeugd. Hij hechte aan het viere van feesten en geloofde in vriendschap. Uiterlijk rationeel en afstandelijk leefde pater Schoffeleers in mysterie en mystiek.

Peter Brusse

Suggesties voor deze rubriek?
Mail naar uithetleven@vn.nl

